

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEEK
JULIANE KOKOTT
esitatud 16. juulil 2020¹

Kohtuasi C-160/19 P

Comune di Milano
versus

Euroopa Komisjon

Apellatsioonkaebus – Riigiabi – Emaettevõtja poolt kapitali suurendamise vormis antud riigiabi –
Maapealse teenindamise teenused Milano-Linate ja Milano-Malpensa lennujaamas – Meetme riigile
omistamise tõendamine – Tõendite kontroll – Järjestikuste meetmete käsitlemine üheainsa
meetmena – Liidu kohtute kontrolli ulatus komisjoni riigiabiotsuste korral –
Turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteerium – Tõendamiskoormise jaotus –
Asjakohane teave

I. Sissejuhatus

1. Tütarettevõtja kahjumi katmise eesmärgil tehtud kapitali suurendamised võivad kujutada endast riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, kui neid teinud emaettevõtja kuulub riigile. Riigiabi on aga välistatud, kui kõnealuse meetme oleks sarnaselt võtnud turumajanduse tingimustes tegutsev fiktiivne erainvestor.

2. Käesoleval juhul ei esitanud liikmesriik komisjonile haldusmenetluses piisavalt kõnealusest ajast pärinevaid dokumente selle kohta, kuidas tegi emaettevõtja otsuse kapitali suurendamise kohta tütarettevõtja kasuks. Seetõttu on Üldkohus seisukohal, et turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteerium ei ole täidetud. Comune di Milano (Milano kohalik omavalitsus, Itaalia) apellatsioonkaebuse ese on muu hulgas see, kas Üldkohus kohaldas seejuures õigeid tõendamisstandardeid, ja eelkõige see, kas tõendamiskoormis on õigesti jaotatud.

II. Õiguslik raamistik

3. Üldkohus ei tugine mitte ainult ELTL artikli 107 lõikele 1, vaid ka direktiivile 2006/111/EÜ liikmesriikide ja riigi osalusega äriühingute vaheliste finantssuhete läbipaistvuse ning teatavate ettevõtjate finantsläbipaistvuse kohta². Nimetatud direktiivi artikli 2 punkti b teises lõigus on riigi osalusega äriühingute kohta sätestatud järgmine eeldus:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid: [...]

¹ Algkeel: saksa.

² Komisjoni 16. novembri 2006. aasta direktiiv (ELT 2006, L 318, lk 17).

- b) *riigi osalusega äriühingud* – kõik ettevõtjad, kelle suhtes ametiasutused võivad otseselt või kaudselt kasutada valitsevat mõju omandiõiguse, finantsosaluse või ettevõtja suhtes kehtivate eeskirjade alusel.

Ametiasutuste valitsevat mõju eeldatakse juhul, kui sellistel asutustel on otseselt või kaudselt:

[...]

- ii) kontroll selle ettevõtja emiteeritud aktsiakapitaliga seotud häälteenamuse üle [...]“.

III. Asjaolud ja menetlus

A. Kohtuasja taust

4. SEA SpA (edaspidi „SEA“) on äriühing, kes haldab Milano-Linate ja Milano-Malpensa (Itaalia) lennujaamu. Aastatel 2002–2010 olid selle omanikud peaaegu täies ulatuses avaliku sektori asutused, nimelt kuulus 84,56% apellandiks olevale Comune di Milanole, 14,56% Provincia di Milanole (Milano provints, Itaalia) ning 0,88% muudele avalik-õiguslikele ja eraõiguslikele aktsionäridele.

5. SEA osutas 1. juunini 2002 maapealse teeninduse teenuseid Milano-Linate ja Milano-Malpensa lennujaamades ise. Arvestades uusi liidu õigusnorme, asutas SEA seejärel äriühingu SEA Handling SpA (edaspidi „SEA Handling“), mis on täielikult tema kontrolli all ja osutab alates 1. juunist 2002 lennukite maapealse teeninduse teenuseid Milano-Linate ja Milano-Malpensa lennujaamas.

6. Comune di Milano, SEA ja erinevad ametiühingud sõlmisid 26. märtsil 2002 kokkuleppe (edaspidi „2002. aasta ametiühingute kokkulepe“), milles Comune di Milano muu hulgas kinnitas, et SEA-l on vähemalt viiel järgmisel aastal enamusosalus SEA Handlingus ja SEA tagab oma tütarettevõtja kulude ja tulude tasakaalu, „säilitades tema haldussuutlikkuse ja parandades oluliselt tema võimalusi tegutseda riigisestel ja rahvusvahelistel turgudel“.

7. Ajavahemikus 2002–2010 tegi ettevõtja SEA ettevõtja SEA Handling kasuks kapitali suurendamisi kokku summas 359,644 miljonit eurot. Samas ajavahemikus oli SEA Handlingu kahjum ühtekokku 339,784 miljonit eurot.

B. Vaidlusalune otsus

8. Pärast seda, kui komisjon oli esitatud kaebuse alusel uurinud kapitali suurendamisi, võttis ta 19. detsembril 2012 vastu otsuse 2015/1225 kapitali suurendamiste kohta, mida ettevõtja SEA tegi ettevõtja SEA Handling kasuks, teatavaks tehtud numbri C(2012) 9448³ all (edaspidi „vaidlusalune otsus“).

9. Vaidlusaluse otsuse resolutsioonis märkis komisjon muu hulgas, et ettevõtja SEA poolt ajavahemikus 2002–2010 oma tütarettevõtja SEA Handling kasuks teostatud kapitali suurendamiste näol on tegemist ETLT artikli 107 kohase riigiabiga, mis on siseturuga kokkusobimatu ja tuleb seetõttu tagasi nõuda.

3 Komisjoni 19. detsembri 2012. aasta otsus (EL) 2015/1225 kapitali suurendamiste kohta, mida ettevõtja SEA S.p.A. tegi ettevõtja SEA Holding S.p.A. kasuks (SA.21420 (C 14/10) (ex NN 25/10) (ex CP 175/06)) (ELT 2015, L 201, lk 1).

C. Menetlus Üldkohtus

10. Apellant esitas vaidlusaluse otsuse peale 18. märtsil 2013 ELTL artikli 263 neljanda lõigu alusel tühistamishagi. Esmalt esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotluse võttis apellant hiljem tagasi.

11. Üldkohus jättis 13. detsembri 2018. aasta otsusega Comune di Milano vs. komisjon (T-167/13, EU:T:2018:940) (edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“) komisjoni otsuse muutmata, seega jättis ta hagi rahuldamata ja mõistis kohtukulud välja Comune di Milanolt.

D. Apellatsioonimenetlus Euroopa Kohtus

12. Comune di Milano esitas Üldkohtu otsuse peale 22. veebruaril 2019 apellatsioonkaebuse, mis on käesoleva asja ese.

13. Comune di Milano palub

- tühistada Üldkohtu 13. detsembri 2018. aasta otsus kohtuasjas T-167/13: Comune di Milano vs. komisjon;
- tühistada Euroopa Komisjoni 19. detsembri 2012. aasta otsus (EL) 2015/1225 kapitali suurendamiste kohta, mida ettevõtja SEA S.p.A. tegi ettevõtja SEA Holding S.p.A. kasuks (SA.21420 (C 14/10) (ex NN 25/10));
- mõista kohtukulud, sealhulgas kohtuasjas T-167/13 R ajutiste meetmete kohaldamise menetlusega seotud kulud välja komisjonilt.

14. Komisjon palub

- jätta apellatsioonkaebus tervikuna ilmselge vastuvõetamatuse ja/või põhjendamatusse tõttu rahuldamata;
- mõista käesoleva menetlusega seotud kulud, esimeses kohtuastmes toimunud menetlusega seotud kulud ja ajutiste meetmete kohaldamise menetlusega seotud kulud välja Comune di Milanolt.

15. Pooled esitasid apellatsioonkaebuse kohta kirjalikud seisukohad ja osalesid 4. juunil 2020 toimunud kohtuistungil.

IV. Õiguslik hinnang

16. Comune di Milano esitab apellatsioonkaebuse põhjendamiseks neli väidet, mis kõik puudutavad seda, et Üldkohus on rikkunud ELTL artikli 107 lõiget 1, kuna kõnealuses asjas ei ole tegemist riigiabiga.

17. Riigiabiks kvalifitseerimine vastavalt ELTL artikli 107 lõikele 1 eeldab, et on täidetud neli kumulatiivset tingimust. Esiteks peab esinema riigipoolne sekkumine või sekkumine riigi ressursside abil, teiseks peab see sekkumine potentsiaalselt kahjustama liikmesriikidevahelist kaubandust, kolmandaks peab see sekkumine andma soodustatud isikule valikulise eelise ning neljandaks peab see kahjustama või ähvardama kahjustada konkurentsi.

18. Kolm esimest väidet puudutavad riigi ressursside tunnust või meetme omistamist riigile (vt selle kohta allpool jaotised A, B ja C). Neljas väide puudutab turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteeriumi, mis on tähtis seoses küsimusega, kas abisaaja on saanud eelise (vt selle kohta allpool jaotis D).

A. Esimene väide – riigi ressursid

19. Abi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses on riiklik või seda antakse riigi ressurssidest, kui antud eelis pärineb esiteks riigi ressurssidest ja teiseks on eelise andmise aluseks olev otsus omistatav riigile.⁴

20. Esimese väitega vaidleb apellant vastu järeldusele, et väidetavate abimeetmete puhul kasutati riigi ressursse (esimese väite esimene osa), ega nõustu meetodiga, mida Üldkohus kasutas selleks, et teha kindlaks, kas kõnealused meetmed saab omistada apellandile (esimese väite teine osa).

1. Esimese väite esimene osa

a) Esimese väite esimese osa vastuvõetavus

21. Komisjon kahtleb, kas apellandi esimese väite esimene osa on vastuvõetav, kuna Comune di Milano vaidles kasutatud ressursside riikliku päritolu järeldusele esimest korda vastu apellatsioonkaebuses. Kuivõrd Üldkohus tegi vaidlustatud kohtuotsuses selle kohta siiski otsuse, on see *ultra petita* otsus, mis omakorda ei saa anda apellandile võimalust eitada ELTL artikli 107 lõike 1 nende koosseisutingimuste täidetust esimest korda apellatsiooniastmes.

22. Vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 170 lõike 1 teisele lausele ei või apellatsioonkaebus muuta Üldkohtu menetluses olnud hagi eset.⁵ Eraldi võetuna võiks esimese väite esimene osa olla seega vastuvõetamatu, kuna see seab esimest korda sõnaselgelt kahtluse alla arusaama mõistet „riigi ressursid“ käsitlevast olemasolevast kohtupraktikast, millele viitab komisjon ja mille Üldkohus kinnitas.

23. Komisjon mõistab siiski vääralt apellandi Üldkohtule esitatud argumente.

24. On tõsi, et apellant ei esitanud juba selles menetlusstaadiumis eriti konkreetset argumente vahendite riikliku päritolu kohta, vaid käsitles esmajoones seda, et komisjon omistas meetmed Itaalia asutustele.

25. Apellant märkis siiski juba esimeses kohtuastmes esitatud hagiavalduses,⁶ et ta ei nõustu komisjoni hinnanguga kasutatud vahendite riikliku päritolu kohta. Argumentidest endist, eelkõige aga väite nimetusest ning komisjoni – väidetavalt väära – otsuse sedastusest nähtub selgelt, et vastu ei vaielda mitte ainult järeldusele selle kohta, kellele tuleb sekkumine omistada, vaid eitatakse ka nende päritolu riigi ressurssidest.

26. Seda arvestades mahuvad Üldkohtu järeldused kasutatud vahendite riikliku päritolu kohta veel hagi eseme raamidesse. Seetõttu võib apellant nendele kaalutlustele vastu vaielda. Talle jääb vabadus oma argumente sel viisil põhjendada. Seega on esimese väite esimene osa vastuvõetav.

⁴ 16. mai 2002. aasta kohtuotsus Prantsusmaa vs. komisjon (C-482/99, EU:C:2002:294, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika) ja 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Vent De Colère! jt (C-262/12, EU:C:2013:851, punkt 16).

⁵ 1. juuni 1994. aasta kohtuotsus komisjon vs. Brazzelli Lualdi jt (C-136/92 P, EU:C:1994:211, punkt 59); 1. veebruari 2007. aasta kohtuotsus Sison vs. nõukogu (C-266/05 P, EU:C:2007:75, punkt 95) ja 16. novembri 2017. aasta kohtuotsus Ludwig-Bölkow-Systemtechnik vs. komisjon (C-250/16 P, EU:C:2017:871, punkt 29).

⁶ Selle punktis 11 ja sellele punktile järgnevates punktides.

b) Esimese väite esimese osa põhjendatus – riigi ressursid ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses

27. Apellandi vastuväited selle kohta, et kapitali suurendamise raames kasutatud vahendid on riikliku päritoluga, puudutavad vaidlustatud kohtuotsuse punkti 63 ning punkte 65–67.

28. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 63 esitatud Üldkohtu järeldus, et SEA Handlingule antud finantsvahendid tuleb kvalifitseerida riigi ressursideks, tugines asjaolule, et rohkem kui 99% SEA kapitalist kuulus avaliku sektori asutustele. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 65 kontrollis Üldkohus SEA organisatsioonilis-õiguslikku struktuuri, et põhjendada riiklikku kontrolli kasutatud vahendite üle. Viimaks märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 65 ja 66, et tulenevalt organisatsioonilis-õiguslikust struktuurist ning sellega seotud Itaalia asutuste kui enamusosanike õigustest ja kohustustest oli tegemist riigi valitseva jõuga ning SEA poolt Sea Handlingule antud finantsvahendid olid püsivalt riigi kontrolli all. Seejuures arvestas Üldkohus ka direktiivi 2006/111 artikli 2 punkti b teises lõigus sätestatud eeldust, et luua seos Itaalia riigi enamusosaluse ja SEA valitseva mõju vahel.

29. Apellant on *esiteks* arvamisel, et riigi enamusosalus ettevõtjas ei ole piisav, et põhjendada asjaomase ettevõtja käsutuses olevate vahendite riiklikku päritolu; *teiseks* leiab ta, et riigi ressursid peavad selleks, et neid saaks sellistena klassifitseerida, olema püsivalt riigi kontrolli all, ja *kolmandaks* märgib ta, et Üldkohus tugines oma argumentide esitamisel ELTL artikli 107 lõike 1 kontekstis vääralt direktiivile 2006/111, et põhjendada riigi valitsevat mõju ettevõtja üle. Nimetatud direktiiv käsitleb üksnes riigi osalusega äriühinguid vastavalt ELTL artiklile 106.

30. Väide on põhjendatud juhul, kui Üldkohus on oma otsuse põhjendamisel rikkunud õigusnorme ja kohtuotsus põhineb sellel põhjendusel. Üldkohtu otsuse põhjendus on käesoleval juhul siiski sisuliselt õige. Mis puudutab seda, et viide direktiivi 2006/111 artikli 2 punkti b teises lõigus sätestatud eeldusele võiks olla väär, siis ei põhine kohtuotsus sellel eeldusel.

31. ELTL artikli 107 lõige 1 hõlmab kõiki rahalisi vahendeid, mida riik saab reaalselt ettevõtjate toetamiseks kasutada, sõltumata sellest, kas need vahendid kuuluvad või ei kuulu püsivalt riigivara hulka.⁷ Kõnealune tegelik sekkumine esineb eelkõige siis, kui riigil on valitsev mõju asjaomaseid vahendeid andva ettevõtja üle ja seega suunab nende vahendite kasutamist.⁸ Valitsev mõju võib omakorda tuleneda riigi osalusest asjaomases ettevõtjas.⁹

32. Tuginedes kohtuotsusele ENEA¹⁰, vaidleb apellant vastu järeldusele, mis on kapitali suurendamiste riikliku laadi kohta tehtud selle põhjal, et SEA on riigi kontrolli all.

33. On õige, et viidatud juhul ei saanud kõnealust järeldust teha selle põhjal, et riik teostab tegelikult kontrolli tegutsevate ettevõtjate üle. Põhjus oli siiski selles, et antud eelis ei olnud mingil viisil seotud selle kontrolliga, vaid tulenes seadusest. Tegemist oli nimelt regulatsiooniga, mis pani elektritarnijatele kohustuse müüa koostoodetud elektrit mahus, mis moodustab nende poolt lõppkliendidele aastas müüdud elektri kogumahust 15%. Mõni neist elektritarnijatest oli küll riigi kontrolli all, kuid selle tõttu ei muutunud nende maksed koostoodetud elektri tarnijatele riigi ressursideks. Seda seetõttu, et

7 16. mai 2000. aasta kohtuotsus Prantsusmaa vs. Ladbroke Racing ja komisjon (C-83/98 P, EU:C:2000:248, punkt 50); 16. mai 2002. aasta kohtuotsus Prantsusmaa vs. komisjon (C-482/99, EU:C:2002:294, punkt 37); 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus Essent Netwerk Noord jt (C-206/06, EU:C:2008:413, punkt 70); 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Vent De Colère! jt (C-262/12, EU:C:2013:851, punkt 21) ning 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671, punkt 25).

8 16. mai 2002. aasta kohtuotsus Prantsusmaa vs. komisjon (C-482/99, EU:C:2002:294, punkt 38); 18. mai 2017. aasta kohtuotsus Fondul Proprietatea (C-150/16, EU:C:2017:388, punkt 17); 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671, punkt 31) ja 9. novembri 2017. aasta kohtuotsus komisjon vs. TV2/Danmark (C-656/15 P, EU:C:2017:836, punkt 47).

9 16. mai 2002. aasta kohtuotsus Prantsusmaa vs. komisjon (C-482/99, EU:C:2002:294, punkt 38) ja 18. mai 2017. aasta kohtuotsus Fondul Proprietatea (C-150/16, EU:C:2017:388, punkt 33).

10 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671).

riik ei teostanud äriühinguõiguse tähenduses kontrolli nende ettevõtjate üle, et kohustada neid makset tegema, vaid kasutas oma seadusloomealast pädevust, mistõttu kehtis ostukohustus kõigile elektritarnijatele olenemata riigi osalusest. Elektri hinnad tulenesid seevastu turul valitsevast olukorrast.¹¹

34. Sellist olukorda käesolevas asjas siiski ei esine. Otsused, mis käsitlevad kapitali suurendamisi SEA Handlingu kasuks, ei põhinenud seadusel, vaid SEA otsustel, kes oli oma osaluste jaotuse tõttu Itaalia ametiasutuste kontrolli all. Järelikult ei rikkunud Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses õigusnormi, kui ta lõi seose ühelt poolt kontrolliõiguse ja sellest tuleneva valitseva mõju ning teiselt poolt vahendite riikliku päritolu vahel. Üldkohus võttis piisavalt arvesse käesoleva kohtuasja konteksti ja seda arvestades tugines ta asjakohasele kohtupraktikale.

35. Eeltoodut arvesse võttes võib jääda lahtiseks, kas Üldkohus rikkus õigusnormi, viidates vaidlustatud kohtuotsuse punktis 65 direktiivi 2006/111 artikli 2 punkti b teisele lõigule. Tõepoolest on ebaselge, kas Euroopa Kohus käsitleb viidatud direktiivis esitatud hinnanguid jätkuvalt ka ELTL artikli 107 koosseisutingimuste täidetuse kriteeriumina, kuna ta on – teadaolevalt – ainult ühel korral tuginenud varasemale direktiivile.^{12, 13} Kõnealune Üldkohtu argument kujutab endast siiski ainult täiendavat põhjendust, mistõttu ei seaks õigusnormi rikkumine selles punktis vaidlustatud kohtuotsust kahtluse alla.¹⁴

2. Esimese väite teine osa – hindamismeetod seoses meetme omistamisega riigile

36. Esimese väite teises osas väidab apellant eelkõige, et Üldkohus järgis ekslikult komisjoni hinnangut, et kapitali suurendamised tuleb omistada Itaalia asutustele. Komisjon tugines meetmete riigile omistamise puhul pelgalt oletusele, et avaliku sektori asutused osalesid kapitali suurendamisi puudutavate otsuste tegemisel, ega esitanud tegelikku tõendit meetme riigile omistamise kohta.

37. On õige, et avaliku kontrolli all oleva ettevõtja võetud meetmete omistamine riigile eeldab avaliku sektori asutuste osalemist asjaomaste otsuste tegemisel. Kõnealust osalemist ei pea siiski konkreetselt, näiteks ametiasutuste esitatud täpse nõudmise kaudu tõendama.¹⁵ Meetme riigile omistamise järelduse võib teha mitme näitaja põhjal, mis on tingitud juhtumi asjaoludest ja meetme võtmise kontekstist. Selles mõttes võib olla koguni piisav, kui need näitajad osutavad üksnes riigi mitteosalemise ebatõenäosusele teatava meetme vastuvõtmisel.¹⁶

38. Üksnes sellele ei ole Üldkohus aga vastupidi apellandi väidetele tuginenud. Mis puudutab apellandi etteheidet, et Üldkohus tegi järelduse kapitali suurendamiste omistamise kohta Itaalia riigile ainult selle põhjal, et ilma riigi osaluseta võetud meede on eeldatavasti ebatõenäoline, siis põhineb see väärarusaamal vaidlustatud kohtuotsusest. Sellele eeldusele tugineb Üldkohus nimelt ainult seoses ajalise seosega konkreetsete asjaolude ja eri meetmete vahel.

11 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671, punkt 27 ning punktid 31–35).

12 Komisjoni 25. juuni 1980. aasta direktiivi 80/723/EMÜ liikmesriikide ja riigi osalusega äriühingute vaheliste finantssuhete läbipaistvuse ning teatavate ettevõtjate finantsläbipaistvuse kohta (EÜT 1980, L 195, lk 35; ELT eriväljaanne 08/01, lk 20), mida on muudetud komisjoni 30. septembri 1993. aasta direktiiviga 93/84/EMÜ (EÜT 1993, L 254, lk 16; ELT eriväljaanne 08/01, lk 72), artikli 2 lõike 1 teine taane.

13 16. mai 2002. aasta kohtuotsus Prantsusmaa vs. komisjon (C-482/99, EU:C:2002:294, punkt 34).

14 Vt 11. detsembri 2008. aasta kohtuotsus komisjon vs. Département du Loiret (C-295/07 P, EU:C:2008:707, punkt 74).

15 16. mai 2002. aasta kohtuotsus Prantsusmaa vs. komisjon (C-482/99, EU:C:2002:294, punktid 52 ja 53) ning 17. septembri 2014. aasta kohtuotsus Commerz Nederland (C-242/13, EU:C:2014:2224, punkt 31 jj).

16 16. mai 2002. aasta kohtuotsus Prantsusmaa vs. komisjon (C-482/99, EU:C:2002:294, punktid 55 ja 56) ning 17. septembri 2014. aasta kohtuotsus Commerz Nederland (C-242/13, EU:C:2014:2224, punktid 32 ja 33).

39. Seevastu jäävad sisutühjaks apellandi väited, millega apellant lisaks punktis 38 nimetatud etteheitele märgib, et meetmete riigile omistamist on vääralt hinnatud. Meetmete riigile omistamist hinnates kontrollis Üldkohus paljusid tõendeid, mis võivad rääkida selle poolt või vastu, et kapitali suurendamised tuleb omistada Itaalia riigile, ja seega täitis Üldkohus kohtupraktikast tulenevad nõuded, mis esitatakse ELTL artikli 107 lõikes 1 sisalduva tunnuse „riigi ressursid“ olemasolu tõendamisele.

40. Kontrollitud tõendite hulgas on eelkõige kokkulepe ametiühingute, SEA ja Comune di Milano vahel, eespool juba mainitud 2002. aasta ametiühingute kokkulepe, mille kohaselt võttis SEA kohustuse tagada oma tütarettevõtja kulude ja tulude tasakaal (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 77–83).

41. Saadud mulje kinnitamiseks nimetas Üldkohus pärast tõendite tõendusjõu kriitilist hindamist lisaks SEA Handlingu haldusnõukogu koosolekute protokolle. Neist nähtub muu hulgas, et apellant andis nõusoleku SEA Handlingu äriarengu kavale 2007. aastal algavaks perioodiks (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 85).

42. Lisaks kontrollis Üldkohus Milano linnapea rolli SEA haldusnõukogu esimehe tagasiastumisel 2006. aastal (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 86) ja asjaolu, et linnapea sai SEA haldusnõukogu liikmetelt kuupäevata lahkumisavaldused (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 87). Seda arvestades sai Üldkohus kinnitada vaidlustatud kohtuotsuse punktis 88 komisjoni järeldust, mis käsitles SEA kontserni üldstrateegia raames vastuvõetud otsuste tähendust tõendina selle kohta, et kapitali suurendamised tuleb omistada riigile.

43. Seejärel tegi Üldkohus kindlaks, et tõenditega, mida apellant esitas iseseisvalt ja sõltumata komisjoni väidetest, ei saa ümber lükata oletusi mõjutamise kohta ja seega välistada meetmete omistamist. Seejuures käsitleb Üldkohus esitatud tõendeid üksahaaval, kuid hindab nende tõendusjõudu ka nende koostoimes. Üldkohus käsitleb asjaolu, et kohaliku omavalitsuse nõukogu ühel liikmel keelati konfidentsiaalsuse kaalutlustel tutvuda teatud dokumentidega (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 90), ning sellega seotud kirjavahetust apellandi ja SEA vahel, mis annab tunnistust nende vahelistest erimeelsustest (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 91). Lisaks hindab Üldkohus kirjavahetust SEA ja volikogu ühe liikme vahel (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 92) ning asjaolu, et abilinnapeale jäeti edastamata teatud andmed ametiühingutega toimuvate läbirääkimiste kohta (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 93).

44. Pealegi ei ole käesolevas kohtuasjas samadel põhjustel tegemist ka apellandile muret tegeva asjaoluga, et ELTL artikli 107 lõike 1 kohaldamisala laiendatakse, asudes seda kohaldama kõigi avaliku kontrolli all olevate eraõiguslike ettevõtjate suhtes. Nagu eespool märgitud, ei omistanud Üldkohus meetmeid Itaalia ametiasutustele mitte üksnes ettevõtjate kontserni organisatsioonilis-õigusliku struktuuri tõttu, vaid tugines konkreetsete asjaolude kontrollimisele.

45. Kuna seda arvestades ei ole ka esimese väite teine osa põhjendatud, tuleb esimene väide tervikuna tagasi lükata.

B. Teine väide – meetme omistamise tõendamine

46. Teise väitega heidab Comune di Milano ette et Üldkohus on kahest aspektist rikkunud kohtupraktikast tulenevaid põhimõtteid, mis puudutavad omistamise tõendamist, nimelt ühelt poolt seeläbi, et Üldkohus esitab omistamise olemasolu tõendamisele vähem rangeid nõudeid kui vastupidise tõendamisele (teise väite esimene osa), ja teiselt poolt seeläbi, et Üldkohus ei nõua iga konkreetse kapitalisuurendamise lünkadeta tõendamist (teise väite teine osa).

47. Konkreetset heidab apellant teise väite esimeses osas Üldkohtule ette, et Üldkohus nõuab temalt selleks, et lükata ümber meetmete omistamine Itaalia ametiasutustele, tegelikke tõendeid, samal ajal kui komisjon võib meetmete omistamise tõendamiseks tugineda eeldusele, ja väidab, et seetõttu on tegemist erineva kohtlemisega.

48. Selle väitega ei saa siiski nõustuda. Nagu on märgitud punktis 38, on apellant mõistnud vääralt vaidlustatud kohtuotsuse punkte 75 ja 80. Apellandi hinnangul nõustus Üldkohus sellega, et komisjon tugineb meetmete omistamisel üksnes eeldusele, et Itaalia ametiasutuste osalemine kõnealuste meetmete võtmisel on ebatõenäoline. Tegelikult mõistab Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses nimetatud eeldust aga ühena paljudest tõenditest, mis kogumina räägivad selle poolt, et omistada kapitali suurendamised Itaalia ametiasutustele. Peale selle tugineb Üldkohus kõnealusele eeldusele ainult osas, mis puudutab neid kapitali suurendamisi, mida ei tehtud vahetult pärast 2002. aasta ametiühingute lepingut. Lisaks käsitles Üldkohus kohtupraktikas väljatöötatud põhimõtteid, arvestades samal viisil nii tõendeid, mis räägivad selle kasuks, et omistada meetmed Itaalia riigile, kui ka tõendeid, mis räägivad sellise omistamise vastu.

49. Ka apellandi väide, et tal lihtsalt ei ole võimalik nimetatud eeldust ümber lükata, ei ole veenev. Nagu eespool kirjeldatud, ei tule nimelt esiteks ümber lükata eeldust kui sellist, vaid tõenditest tulenevat tervikmuljet. Teiseks ei ole tähtis konkreetne vastupidine tõend, vaid oluline on esitada piisavad tõendid vastupidise tõendamiseks. See, et esitatud tõendid ei olnud komisjoni ja Üldkohtu jaoks veenvad, on tingitud nende tõendite sisulisest hindamisest ja mitte kasutatud tõendamisstandardist.

50. Teise väite esimene osa ei ole järelikult põhjendatud.

51. Sama kehtib teise väite teise osa suhtes. Selle kohta leiab apellant, et Üldkohus on rikkunud õigusnormi, kuna esiteks ei kontrollinud Üldkohus iga konkreetse kapitalisuurendamise omistamist riigile ja teiseks kohaldas Üldkohus sellega seoses vääralt kohtupraktikat. Peab küll paika, et Euroopa Kohus on oma senises praktikas käsitanud järjestikuseid meetmeid üheainsa meetmena. See toimus aga teistsuguses kontekstis, mistõttu ei saa seda automaatselt üle kanda olukorrale, kus on tegemist meetme omistamisega riigile. Selles mõttes moonutas Üldkohus kohtupraktikat.

52. Kõnealune väide põhineb tõenäoliselt apellandi eeldusel, et juhul kui meetmeid oleks kontrollitud eraldi, ei oleks teatavaid kapitali suurendamisi või koguni mitte ühtegi kapitali suurendamist omistatud Itaalia riigile. Kuna seda ei saa automaatselt eitada, tekib küsimus, kas komisjon ja Üldkohus võisid käsitada üksikuid kapitali suurendamisi ühtse meetmena.

53. Nagu kinnitab ka Comune di Milano, saab mitut järjestikust abimeedet käsitada üheainsa meetmena, kui need on nende ajalist järjekorda, eesmärgi ja ettevõtja olukorda sekkumise hetkel arvesse võttes niivõrd tihedalt omavahel seotud, et neid on võimatu eraldada.¹⁷

54. Viidatud kohtupraktika kujundati välja kohtuasjades, milles riigiabi käsitlevate sätete analüüsi tuum puudutas riigi ressursside mõistet,¹⁸ meetme valikulisust¹⁹ või turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteeriumi kohaldamist²⁰. Erinevalt apellandi esiletoodust ei tulene sellest aga, et nimetatud kohtupraktika kehtib ainult ELTL artikli 107 lõike 1 nende osade suhtes. Nimelt puudutab see sõnaselgelt ELTL artikli 107 lõike 1 kohaldamist tervikuna²¹ ja selle asjaomased sedastused ei tee

17 19. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Bouygues ja Bouygues Télécom vs. komisjon (C-399/10 P ja C-401/10 P, EU:C:2013:175, punktid 103 ja 104); 4. juuni 2015. aasta kohtuotsus komisjon vs. MOL (C-15/14 P, EU:C:2015:362, punkt 97) ja 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Larko vs. komisjon (C-244/18 P, EU:C:2020:238, punkt 33).

18 19. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Bouygues ja Bouygues Télécom vs. komisjon (C-399/10 P ja C-401/10 P, EU:C:2013:175, punkt 89 jj).

19 4. juuni 2015. aasta kohtuotsus komisjon vs. MOL (C-15/14 P, EU:C:2015:362, punkt 88 jj).

20 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Larko vs. komisjon (C-244/18 P, EU:C:2020:238, punktid 27–34).

21 Vt eespool 18. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsused.

vahet kõnealuse normi üksikute osade vahel. Ka meetme omistamine kui mõiste „riigi ressursid“ üks osa kuulub ELTL artikli 107 lõike 1 alla. Seepärast on nimetatud kohtupraktikas esitatud argumentatsiooniskeemi võimalik ka üle kanda, et kontrollida, kas järjestikuseid meetmeid saab nende riigile omistamise aspektist käsitada üheainsa meetmena.

55. Seda arvestades ei ole Üldkohus ka siin rikkunud õigusnormi. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 72 ja 73 kontrollis Üldkohus eespool nimetud kriteeriumide alusel komisjoni järeldusi ning ajalise piiritlemise selgitamiseks viitab Üldkohus eeldusele, et vastu on võetud kahjumi katmist käsitlev mitmeaastane strateegia,²² mille alusel teostati konkreetsed kapitali suurendamised. Sellise strateegia abil saab üksikuid meetmeid üksteisega siduda nii, et neid on võimatu eraldada.

56. Sellest tulenevalt on järelikult ka väite teine osa põhjendamata. Järgmist väidet, millega apellant vaidleb muu hulgas vastu järeldusele, et strateegia puhul on tegemist faktiliste asjaolude moonutamisega, tuleb käsitleda koos kolmanda väitega.

C. Kolmas väide – tõendite moonutamine meetme omistamise tõendamisel

57. Kolmanda väitega heidab apellant ette, et hinnates komisjoni esitatud tõendeid, mis põhjendavad meetmete väidetavat omistamist Comune di Milanole, moonutas Üldkohus tõendeid. Sellega seoses tuleb käsitleda ka tõendite moonutamist, mida apellant heidab Üldkohtule ette teise väitega.

58. Vastavalt ELTL artiklile 256 koostoimes Euroopa Kohtu põhikirja artikli 58 esimese lõiguga on Euroopa Kohus pädev üksnes kontrollima nende faktide õiguslikku kvalifikatsiooni ja nende põhjal tehtud õiguslikke järeldusi, mida Üldkohus on tuvastanud või hinnanud. Faktiliste asjaolude hindamine ei ole seega Euroopa Kohtu kontrollile alluv õigusküsimus, välja arvatud juhul, kui on moonutatud Üldkohtule esitatud tõendeid.²³

59. Sellise moonutamisega on tegemist juhul, kui ilmneb, et olemasolevatele tõenditele antud hinnang on ilmselgelt väär.²⁴ Seejuures peab moonutamine selgelt nähtuma toimiku materjalidest, ilma et fakte ja tõendeid oleks vaja uuesti hinnata.²⁵ Arvestades tõendite moonutamise etteheite erandlikkust vastavalt ELTL artiklile 256, Euroopa Kohtu põhikirja artikli 58 esimesele lõigule ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 168 lõike 1 punktile d peab apellant täpselt märkima eelkõige seda, milliseid faktilisi asjaolusid Üldkohus väidetavalt moonutas, ja kirjeldama hindamisvigu, mis tema arvates võisid Üldkohut viia faktiliste asjaolude moonutamiseni.²⁶

60. Teise väite raames märgib apellant esmalt, et Üldkohus on tema argumente kohtumenetluses moonutanud. Seejuures viitab ta nähtavasti järeldusele, mis sisaldub vaidlustatud kohtuotsuse punktis 72. Selle kohaselt piirdus apellant – selgitusi esitamata – kinnitusega, et komisjon ei tõendanud tema esitatud erinevate kaudsete tõendite omavahelist loogikat ja sidusust, et omistada kõik kõnealusel perioodil võetud meetmed Itaalia riigile. Apellant jätab siiski märkimata, milliseid argumente on Üldkohus väidetavalt moonutanud. Seetõttu on apellandi see vastuväide vastuvõetamatu.

22 Selle strateegia vastuvõtmist käsitletakse käesoleva ettepaneku punktis 61 ning punktis 64 ja sellele punktile järgnevates punktides.

23 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Larko vs. komisjon (C-244/18 P, EU:C:2020:238, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).

24 17. juuni 2010. aasta kohtuotsus Lafarge vs. komisjon (C-413/08 P, EU:C:2010:346, punkt 17 ja seal viidatud kohtupraktika).

25 3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Prantsusmaa vs. komisjon (C-559/12 P, EU:C:2014:217, punkt 80 ja seal viidatud kohtupraktika) ning 11. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Mytilinaios Anonymos Etairia – Omilos Epicheiriseon vs. komisjon (C-332/18 P, EU:C:2019:1065, punkt 150).

26 7. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus Aalborg Portland jt vs. komisjon (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6, punkt 50); 20. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus PepsiCo vs. Grupo Promer Mon Graphic (C-281/10 P, EU:C:2011:679, punkt 78); 9. novembri 2017. aasta kohtuotsus TV2/Danmark vs. komisjon (C-649/15 P, EU:C:2017:835, punkt 51) ning 16. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus Poola vs. Stock Polska ja Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet (C-162/17 P, ei avaldata, EU:C:2019:27, punkt 71).

61. Lisaks märgib apellant teise väite raames, et erinevalt kohtuotsuse punktis 72 esitatust ei tunnistanud Itaalia ametiasutused ja SEA, et oli olemas „mitmeaastane strateegia kahjumi katmiseks“. Selle asemel oli erinevates dokumentides juttu ainult saneerimisstrateegiast. Sellega möönab apellant siiski määrava tähtsusega tõsiasi olemasolu, mis on vaidluse all seoses teise väitega. Iga-aastased kapitali suurendamised on osa ühtsest strateegiast, mistõttu ei pea neid vastavalt eespool viidatud kohtupraktikale²⁷ eraldi uurima. Kas strateegia ese on konkreetselt kahjumi katmine või taotletakse sellega abstraktselt saneerimise eesmärki, ei ole seejuures määrava tähtsusega. Järelikult ei saa nende märkuste põhjal väita, et tegemist on tõendite moonutamisega, mis on kohtuasja lahendamisel määrava tähtsusega.

62. Viimaks rõhutab apellant teise väite raames Üldkohtule esitatud argumenti, et iga kapitali suurendamist iseloomustab oma kontekst. Seoses selle argumendiga ei heida ta Üldkohtule siiski tegelikult ette moonutamist, vaid kritiseerib ainult seda, et Üldkohus tema argumentidega ei nõustunud. Järelikult taotleb ta selle argumendi uut hindamist, mis ei ole apellatsioonimenetluses aga lubatud.

63. Seetõttu tuleb teises väites esitatud etteheide tõendite moonutamise kohta tagasi lükata.

64. Kolmandas väites märgib apellant, et 2002. aasta ametiühingute kokkulepe ei luba komisjonil ja Üldkohtul teha järeldusi, mis puudutavad meetmete omistamist Itaalia ametiasutustele. Nimetatud kokkulepet ei või mõista nii, et see pani SEA-le mingil viisil kohustuse katta SEA Handlingu kahjum kapitali suurendamiste arvelt.

65. Ka selle väitega taotleb apellant siiski faktiliste asjaolude – käesoleval juhul 2002. aasta ametiühingute kokkuleppe – uut hindamist.

66. Eelkõige väidab apellant, et Üldkohus ei võtnud oma tõlgenduses arvesse ametiühingute kokkuleppe ajalist ja õiguslikku konteksti. Selle väitega jõuab apellant aga just nimelt tõendite hindamiseni. Selleks et argument oleks vastuvõetav, oleks apellant pidanud hoopis väitma, et ametiühingute kokkulepe *per se* ei luba Üldkohtul asjaomaseid järeldusi teha.

67. Mis puudutab apellandi märkusi selle kohta, et 2002. aasta ametiühingute kokkuleppes ei ole ühtegi viidet kapitali suurendamistele ja kahjumitele, siis saab neid mõista nii, et need vastavad tõendite moonutamist puudutava väite vastuvõetavuse tingimustele. Nii oleks asi juhul, kui apellandi märgitust nähtuks arvamus, et ilma mainitud osadeta ei saaks ametiühingute kokkuleppe põhjal järeldada, et SEA on kohustatud katma SEA Handlingu kahjumi.

68. Üldkohtu antud hinnang ei ole aga ilmselgelt väär ning seetõttu ei moonuta see tõendeid. Nimelt ei ole algusest saadik välistatud, et 2002. aasta ametiühingute kokkuleppe osadest, mida on osundatud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 77 ja mille kohaselt on SEA kohustatud säilitama mitme aasta jooksul SEA Handlingu kulude ja tulude tasakaalu, saab – samamoodi nagu seda tegid komisjon ja Üldkohus – järeldada, et SEA on kohustatud katma oma tütarettevõtja kahjumi. Eelkõige ei tule selleks konkreetselt nimetada kulude ja tulude tasakaalu säilitamise viisi. Järelikult ei ole asjaolu, et ametiühingute kokkuleppes ei viidata võimalusele katta kahjumit kapitali suurendamiste arvelt, vastuolus komisjoni ja Üldkohtu järeldusega. Seetõttu ei ole tegemist ametiühingute kokkuleppe moonutamisega.

69. Seega tuleb ka kolmas väide tagasi lükata.

²⁷ Vt eespool punktid 53 ja 54.

D. Neljas väide – turumajanduse tingimustes tegutsev erainvestor

70. Neljanda väitega vaidlustab apellant Üldkohtu järeldused turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteeriumi kohta.

71. Kõnealune kriteerium põhineb kaalutlusel, et meede ei kujuta endast „abi“ ELTL artikli 107 tähenduses, kui riigi osalusena ettevõtja, kes sai abi, võiks sama eelise nagu see, mille ta sai riigi vahenditest, saada tavapärastele turutingimustele vastavatel asjaoludel.²⁸ Selle küsimuse hindamisel tuleb lähtuda ettevõtjast, kes on tegutsevate avalik-õiguslike asutustega võimalikult sarnases olukorras, käesoleval juhul seega fiktiivsest erainvestorist.²⁹

72. Apellandi sisulised argumendid puudutavad ühelt poolt Üldkohtu kohaldatud kontrollikriteeriumi, teiselt poolt tõendite esitamist. Apellant jaotab neljanda väite seejuures neljaks osaks, mis käsitlevad 2002. aasta ametiühingute kokkuleppe hindamist (vt selle kohta allpool jaotis 1), turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteeriumi hindamist komisjoni poolt (vt selle kohta allpool jaotis 3), liidu kohtute kontrollikriteeriumi (vt selle kohta allpool jaotis 2) ning tõendamiskoormist (vt selle kohta allpool jaotis 4).

1. Neljanda väite esimene osa – 2002. aasta ametiühingute kokkuleppe hindamine

73. Neljanda väite esimeses osas vaidleb apellant ka neljanda väite raames vastu sellele, et komisjon ja Üldkohus on lähtunud mitmeaastasest kahjumi katmise strateegiast. Seda ei nähtu 2002. aasta ametiühingute kokkuleppes ega muudest dokumentidest. Seetõttu ei tohiks komisjon ja Üldkohus tema sõnul sellist strateegiat erainvestori kriteeriumile hinnangut andes arvesse võtta.

74. Nagu juba kolmanda väite puhul selgitatud,³⁰ tuleb see argument siiski tagasi lükata, kuna sellega esitatakse vastuväited tõendite hindamisele Üldkohtu poolt. Ei ole ilmselgelt väär, et Üldkohus nõustus komisjoni järeldusega, mille kohaselt kohustas 2002. aasta ametiühingute kokkulepe SEAd katma mitme aasta vältel SEA Handlingu kahjumi.

2. Neljanda väite kolmas osa – liidu kohtute kontrollikriteerium

75. Neljanda väite kolmandas osas märgib apellant, et Üldkohus lähtus ekslikult sellest, et ta võib komisjoni antud keerulist majanduslikku hinnangut turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteeriumi raames kontrollida üksnes piiratud määral, mistõttu rikkus Üldkohus õigusnormi, kui ta esitas nõude tõendada ilmselge vea esinemist komisjoni hinnangus.

76. Ka need argumendid tuleb tagasi lükata.

77. Peab paika, et ELTL artikli 263 teise lõigu kohaselt on Üldkohtul põhimõtteliselt piiramatu pädevus kontrollida hagnosisid, mis on esitatud liidu toimingute peale ja mille aluseks on pädevuse puudumine, olulise menetlusnormi rikkumine, aluslepingute või selle rakendusnormi rikkumine või võimu kuritarvitamine.

78. Erainvestori kriteeriumi kohaldamisel peab komisjon siiski andma üldhinnangu, võttes arvesse kõiki asjas olulisi tegureid, mille alusel on võimalik kindlaks teha, kas abi saanud ettevõtja ei oleks võrreldavaid vahendeid mingil juhul saanud selliselt eraettevõtjalt.

²⁸ 21. märtsi 1991. aasta kohtuotsus Itaalia vs. komisjon (C-303/88, EU:C:1991:136, punkt 20) ja 5. juuni 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. EDF jt (C-124/10 P, EU:C:2012:318, punkt 78).

²⁹ Vt 5. juuni 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. EDF jt (C-124/10 P, EU:C:2012:318, punktid 78 ja 79) ning 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Larko vs. komisjon (C-244/18 P, EU:C:2020:238, punkt 28).

³⁰ Vt eespool punkt 64 jj.

79. Keerulistele majanduslikele asjaoludele antud hinnang, mis on üldhinnangu aluseks, allub ka liidu kohtute kontrollile.³¹ Asjaomane kontroll on aga piiratud selliselt, et liidu kohus ei või asendada komisjoni majanduslikku hinnangut enda omaga ja ta saab sisuliselt kontrollida ainult seda, kas ei ole tehtud ilmseid hindamisvigu ning kas kaalutusõigust ei ole kuritarvitatud.³² Peale selle võivad liidu kohtud kontrollida, kas on järgitud menetlusnorme ja põhjendamisreegleid ning kas asjaolud on sisuliselt täpselt kindlaks tehtud.³³

80. Seda ei muuda apellandi viide kohtupraktikale, mis käsitleb konkurentsioiguse rikkumiste eest määratavate karistuste kontrollimist.³⁴ Selles valdkonnas on liidu kohtutel nimelt vastavalt ELTL artiklile 261 ja asjakohastele määrustele pädevus teostada täielikku kontrolli.³⁵ Riigiabi otsuste kontrollimisel kehtivad seevastu siinkohal kirjeldatud kontrollikriteeriumid.

81. Seega saab teha järelduse, et Üldkohus ei rikkunud õigusnormi, kui ta vaidlustatud kohtuotsuse punktides 107 ja 108 enda kontrolli komisjoni hinnangute üle, mis puudutavad turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteeriumi kohaldamist, selliselt piiras.

3. Neljanda väite teine osa – turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteerium

82. Neljanda väite teises osas heidab apellant ette, et Üldkohus aktsepteeris fiktiivset erainvestorit, kellega komisjon SEA tegevust võrdles. SEA ei ole mis tahes emattevõtja, kes peab otsustama, kas ta jätkab kahjumis oleva tütarettevõtja käigus hoidmist, vaid kahe lennujaama käitamiseks antud pikaajalise kontsessiooni omanik. Sellest tulenevate pikaajaliselt tagatud sissetulekute tõttu ei eelda SEA Handlingu säilitamine üksikasjalikku kavandamist või selle lühiajalist majanduslikku elujõulisust.

83. Nende etteheidete ese on siiski komisjoni antud hinnang keerulistele majanduslikele seostele, mis iseloomustavad SEA Handlingule tehtud kapitalieraldisi. Hinnangu osaks on ka võrdlusaluse kindlaksmääramine ja sel eesmärgil fiktiivse erainvestori kindlakstegemine. Selles mõttes ei või liidu kohtud, nagu eespool juba märgitud, asendada komisjoni majanduslikku hinnangut enda omaga ja seega saavad nad üksnes kontrollida, ega ei ole tehtud ilmseid hindamisvigu.³⁶

84. Seetõttu tuvastas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 120 täiesti õigusega, et komisjon ei ole vaidlustatud kohtuotsuse punktis 97 esitatud diferentseeritud kaalutluste tegemisel, mis puudutavad võrreldavas olukorras olevat erainvestorit, teinud ilmset hindamisviga. Pigem võis komisjon olla eelkõige seisukohal, et selline investor ei oleks järginud võrreldavat strateegiat, mille raames ta katab igal aastal tütarettevõtja suure kahjumi, ilma et ta kehtestaks selle jaoks antava summa ülempiiri, hindaks seniste maksete tulemuslikkust või kontrolliks alternatiivseid stsenaariume.

85. Seejuures põhinevad Üldkohtu järeldused vaidlustatud kohtuotsuse punktis 97 ja veel selgemini nende järelduste aluseks olevad vaidlusaluse otsuse põhjenduse osad igal juhul ka SEA pikaajalisel kontsessioonil, mida Üldkohus muu hulgas punktis 112 vähemalt kaudselt arvesse võtab. Nimelt on ainult seda arvestades arusaadav viitamine SEA Handlingu pikaajalisele ettevõtlusstrateegiale, mida nii

31 22. novembri 2007. aasta kohtuotsus Hispaania vs. Lenzing (C-525/04 P, EU:C:2007:698, punktid 56 ja 57); 2. septembri 2010. aasta kohtuotsus komisjon vs. Scott (C-290/07 P, EU:C:2010:480, punktid 64 ja 65) ning 24. jaanuari 2013. aasta kohtuotsus Frucona Košice vs. komisjon (C-73/11 P, EU:C:2013:32, punkt 75).

32 22. novembri 2007. aasta kohtuotsus Hispaania vs. Lenzing (C-525/04 P, EU:C:2007:698, punktid 59–61); 2. septembri 2010. aasta kohtuotsus komisjon vs. Scott (C-290/07 P, EU:C:2010:480, punktid 64–66); 24. jaanuari 2013. aasta kohtuotsus Frucona Košice vs. komisjon (C-73/11 P, EU:C:2013:32, punktid 74–76) ja 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Larko vs. komisjon (C-244/18 P, EU:C:2020:238, punktid 38–41).

33 2. septembri 2010. aasta kohtuotsus komisjon vs. Scott (C-290/07 P, EU:C:2010:480, punkt 66) ning 7. mai 2020. aasta kohtuotsus BTB Holding Investments ja Duferco Participations Holding vs. komisjon (C-148/19 P, EU:C:2020:354, punkt 56).

34 Viide 8. detsembri 2011. aasta kohtuotsustele KME jt vs. komisjon (C-272/09 P, EU:C:2011:810, punkt 94) ja Chalkor vs. komisjon (C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 62).

35 8. detsembri 2011. aasta kohtuotsused KME jt vs. komisjon (C-272/09 P, EU:C:2011:810, punkt 93) ja Chalkor vs. komisjon (C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 63). Vt ka minu ettepanek kohtuasjas Frucona Košice vs. komisjon (C-73/11 P, EU:C:2012:535, punkt 80).

36 Vt eespool punkt 79.

Üldkohus kui ka komisjon oma käsitlustes sõnaselgelt teevad.³⁷ See, et komisjon ei teinud lõppkokkuvõttes ka selle olukorra põhjal järeldust, et pikaajalist kontsessiooni omav arukas erainvestor oleks tegutsenud samamoodi nagu SEA, jääb igal juhul komisjoni kaalutlusõiguse raamesse, mistõttu ei saanud Üldkohus seda ka kritiseerida.

86. Osas, milles apellant ei nõustu sellega, et Üldkohus aktsepteerib komisjoni poolt võrdluseks kasutatud fiktiivset investorit, tuleb neljanda väite teine osa seega põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

4. Neljanda väite neljas osa – tõendamiskoormis ja kõigi asjasse puutuvate asjaolude arvessevõtmine

87. Neljanda väite teine osa sisaldab siiski ühte teist vastuväidet, mis pääseb täielikult mõjule nimetatud väite neljandas osas. Sellega kritiseerib apellant Üldkohtu eeldatud tõendamiskoormist ja eelkõige tõsiasi, et tema vastu tuginetakse sellele, et ta ei ole komisjoni teatud eeldusi ümber lükanud. Lisaks väidab apellant, et tema esitatud eksperdihinnang, mis on koostatud alles pärast vaidlustatud meetmete võtmist, on jäetud tema kasuks arvesse võtmata.

a) Kontrollikriteerium

88. Turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteeriumi kohta rõhutab Euroopa Kohus eelkõige, et komisjon peab andma üldhinnangu, võttes arvesse kõiki asjas olulisi tegureid, mille alusel on võimalik kindlaks teha, kas abi saanud ettevõtja ei oleks võrreldavaid vahendeid mingil juhul saanud selliselt eraettevõtjalt.³⁸

89. Liidu kohtud ei pea sel juhul mitte ainult kindlaks tegema, kas esitatud tõendid vastavad tegelikkusele, on usaldusväärsed ja sidusad, vaid peavad kontrollima ka seda, kas need tõendid sisaldavad kogu asjakohast teavet, mida keerulise olukorra hindamisel tuleb arvesse võtta, ning kas kõnealused tõendid toetavad järeldusi, mis nende pinnalt on tehtud.³⁹ Peale selle tuleb – nagu eespool juba mainitud – vajaduse korral kontrollida, kas on järgitud menetlusnorme ja põhjendamisreegleid.⁴⁰

90. Neid kaalutlusi arvestades tuleb uurida, kas Üldkohus on komisjoni järeldusi turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteeriumi kohta nõuetekohaselt kontrollinud.

b) SEA eriolukorra arvessevõtmine

91. Arvestades nõudeid, millele komisjoni hinnang peab vastama, kuuluvad eelkõige SEA need tunnused, mida apellant loetleb seoses neljanda väite teise osaga,⁴¹ aspektide hulka, mida komisjon pidi arvesse võtma, kui ta võrdles SEA tegevust oletatava fiktiivse investori tegevusega.

37 Vaidlusaluse otsuse põhjendused 225, 226 ja 229; vaidlustatud kohtuotsuse punktid 97 ja 112.

38 5. juuni 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. EDF jt (C-124/10 P, EU:C:2012:318, punkt 86); 24. jaanuari 2013. aasta kohtuotsus Frucona Košice vs. komisjon (C-73/11 P, EU:C:2013:32, punkt 73) ja 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Larko vs. komisjon (C-244/18 P, EU:C:2020:238, punkt 29).

39 2. septembri 2010. aasta kohtuotsus komisjon vs. Scott (C-290/07 P, EU:C:2010:480, punkt 65) ja 24. jaanuari 2013. aasta kohtuotsus Frucona Košice vs. komisjon (C-73/11 P, EU:C:2013:32, punkt 76).

40 2. septembri 2010. aasta kohtuotsus komisjon vs. Scott (C-290/07 P, EU:C:2010:480, punkt 66) ning 7. mai 2020. aasta kohtuotsus BTB Holding Investments ja Duferco Participations Holding vs. komisjon (C-148/19 P, EU:C:2020:354, punkt 56).

41 Käesoleva ettepaneku punkt 82.

92. Üldkohus on seda argumenti üksnes kaudselt maininud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 112, kus ta viitab Itaalia esitatud strateegilistele kaalutlustele. Seda ei või siiski käsitada õigusnormi rikkumisena ja iseäranis mitte puuduliku põhjendamisena. Põhjendamiskohustuse kohaselt ei ole nõutav, et Üldkohus esitaks ammendava põhjenduse menetluse poolte iga üksiku argumendi kohta. Põhjendus võib seega olla tuletatav, kui see võimaldab huvitatud isikutel teada saada põhjused, mille tõttu Üldkohus nende argumentidega ei nõustunud, ning annab Euroopa Kohtule tema kontrolli teostamiseks piisavad andmed.⁴²

93. See on nii käesoleval juhul, sest Üldkohtu sedastusest tuleneb selgelt, milliseid andmeid oleks komisjon vajanud, et otsus kapitali suurendamiste kohta ka võrreldava turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori poolt näiks usutav. Nii nõustub Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 113 komisjoni hinnanguga, et pikaajalise investeeingu riski suhe kahjumi katmisega oleks pidanud olema nii selle oodatava suuruse kui ka võimaliku kasumi osas selgemini välja toodud, et ajendada erainvestorit tegema korduvaid kapitali suurendamisi.

94. See, et komisjon on seda aspekti arvestanud, nähtub muu hulgas vaidlusaluse otsuse põhjendusest 225.

95. Seega tuleb argument, et Üldkohus ei võtnud SEA olukorda piisavalt arvesse, põhjendamatus tõttu tagasi lükata.

c) Tõendite puudumine

96. Apellandi kaalukaim vastuväide on suunatud Üldkohtu vähemasti ebaselgete järelduste vastu vaidlustatud kohtuotsuse punktides 113–117, milles Üldkohus rõhutab, et Itaalia on jätnud esitamata teatud andmed, ning vaidlustatud kohtuotsuse punktides 121–132, milles Üldkohus märgib, et teatud argumendid ei suuda komisjoni järeldusi ümber lükata. Neid Üldkohtu seisukohti võiks mõista nii, et liikmesriik või teatavast meetmest kasu saajad peaksid algusest saadik tõendama, et kõnealuse meetme oleks võtnud ka võrreldav erainvestor.

97. Tõendamiskoormise selline jaotus oleks vastuolus turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteeriumi käsitleva kohtupraktikaga. Euroopa Kohus on nimelt sõnaselgelt eitanud võimalust mõista turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteeriumi erandina riigiabi mõistest.⁴³

98. Turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteerium kuulub pigem tegurite hulka, mida komisjon peab abi olemasolu tuvastamisel teatud juhtudel arvesse võtma.⁴⁴ Hiljuti sõnastas Euroopa Kohus selle nii, et komisjon peab tõendama, kas erainvestori kriteeriumi kohaldamise tingimused on täidetud.⁴⁵ Seda mõistan ma nii, et komisjon peab tegema selge otsuse selle kohta, kas erainvestor oleks kõnealused meetmed võtnud. Kui komisjonil puuduvad vajalikud tõendid selle otsuse tegemiseks, ei või see seada liikmesriiki halvemasse olukorda.

42 7. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus Aalborg Portland jt vs. komisjon (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6, punkt 372); 11. septembri 2014. aasta kohtuotsus MasterCard jt vs. komisjon (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, punkt 189) ning 19. septembri 2019. aasta kohtuotsus Poola vs. komisjon (C-358/18 P, ei avaldata, EU:C:2019:763, punkt 75).

43 5. juuni 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. EDF jt (C-124/10 P, EU:C:2012:318, punkt 103); 20. septembri 2017. aasta kohtuotsus komisjon vs. Frucona Košice (C-300/16 P, EU:C:2017:706, punkt 23) ja 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Larko vs. komisjon (C-244/18 P, EU:C:2020:238, punkt 64).

44 5. juuni 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. EDF jt (C-124/10 P, EU:C:2012:318, punkt 86) ja 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Larko vs. komisjon (C-244/18 P, EU:C:2020:238, punkt 64).

45 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Larko vs. komisjon (C-244/18 P, EU:C:2020:238, punkt 65).

99. Seda, kas asjaomane kriteerium on põhimõtteliselt kohaldatav, peab seevastu tõendama asjaomane liikmesriik. Kohaldamise tingimuseks on nimelt see, et asjaomane liikmesriik on üldse tegutsenud eraettevõtjana. Selle eeldamiseks puudub alus eelkõige juhul, kui asjaomane liikmesriik teostas kõnealuse meetme võtmise ajal avalikku võimu. Sedalaadi kahtluste korral nõuab Euroopa Kohus liikmesriigilt, et see tõendaks üheselt ja objektiivsete ning kontrollitavate asjaolude põhjal, et rakendatud meede pärineb temalt kui eraettevõtjalt.⁴⁶

100. Ka eraettevõtjana tegutsemine ei tähenda siiski tingimata, et võrreldav erainvestor oleks tegutsenud samamoodi. Selle kontrollimine on endiselt komisjoni ülesanne, kellel on sellega seoses tõendamiskoormis vastavalt eespool kirjeldatud kriteeriumidele.

101. Käesoleval juhul nähtub vaidlusaluse otsuse põhjendusest 219 ja sellele järgnevatest põhjendustest ning vaidlustatud kohtuotsuse punktist 102 ja sellele järgnevatest punktidest siiski, et komisjon ega Üldkohus ei kahelnud selle kriteeriumi kohaldatavuses. See on ka loogiline, sest tütarettvõtjate kapitali suurendamine on vormi poolest meede, mida rakendavad ka erainvestorid.

102. Järelikult pidi komisjon tõendama, et võrreldav erainvestor ei oleks kõnealuseid kapitalisüste teinud, ja sellel eesmärgil paluma asjaomasel liikmesriigil esitada talle kogu asjakohane teave.⁴⁷

103. Üldkohus pidi sellega seoses eelkõige kontrollima, kas komisjon võttis seejuures arvesse kõiki asjasse puutuvaid aspekte. Kui vaidlustatud kohtuotsust igakülgsest hinnata, siis nähtub, et Üldkohus seda lõpuks ka tegi.

104. Määrava tähtsusega on sellega seoses faktilised asjaolud, mida Üldkohus on lisaks eespool viidatud ebaselgetele sedastustele juba käsitanud osana komisjoni hinnangust. Vaidlust ei ole selle üle, et SEA kandis rohkem kui üheksa aasta jooksul SEA Handlingu arvele suuri summasid ligikaudu 360 miljoni euro ulatuses, samal ajal kui kahjumi suurus oli ligikaudu 340 miljonit eurot.⁴⁸ Nagu juba selgitatud, nõustus Üldkohus õigesti komisjoni hinnanguga, et kapitalieraldis tehti riigi ressurssidest.⁴⁹ Tuleb märkida, et apellant vaidles tulemusetult vastu Üldkohtu järeldusele, et 2002. aasta ametiühingute kokkulepe oli meetmete oluline alus.⁵⁰

105. Üldkohus tuvastas seega, et SEA kattis mitme aasta vältel oma tütarettvõtja hiigelsuurt kahjumi, kuna ta oli avaliku huvi tõttu selleks kohustatud. Kõnealused kindlaks tehtud faktilised asjaolud annavad esialgu alust arvata, et erainvestor ei oleks ilma pikemata niimoodi toiminud. Seda arvestades on ka otsuse tegemise muude aluste puudumisel tõendusjõud, kuna lähtuda tuleb sellest, et erainvestor oleks enne võrreldavate otsuste tegemist asja põhjalikult kaalunud. Nagu eespool märgitud, tuvastas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 113 ja sellele punktile järgnevates punktides just nimelt nende kaalutluste puudumise.

46 5. juuni 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. EDF jt (C-124/10 P, EU:C:2012:318, punkt 82) ja 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Larko vs. komisjon (C-244/18 P, EU:C:2020:238, punkt 63).

47 Vt 5. juuni 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. EDF jt (C-124/10 P, EU:C:2012:318, punktid 103 ja 104) ning 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Larko vs. komisjon (C-244/18 P, EU:C:2020:238, punkt 68).

48 Vt eespool punkt 7.

49 Vt eespool punkt 19 jj.

50 Vt eespool punkt 64 jj ning punktid 73 ja 74.

106. Võib jääda lahtiseks, kas liikmesriigil on *kohustus* anda asjakohane hinnang oma investeeringu kasumlikkusele enne selle investeeringu tegemist, nagu eeldab Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 110, viidates Euroopa Kohtu praktikale.⁵¹ Sellise hinnangu puudumist tuleb aga vähemalt veenvalt selgitada. Vastasel korral on see tõend selle kohta, et võrreldav erainvestor ei oleks asjaomaseid makseid teinud.

107. Seda kaalutlust kinnitavad riigi osalusega äriühingut iseloomustavad erijooned. Ühest küljest tuleb liikmesriikidele võimaldada äritegevust ja ainuüksi juba avalik-õiguslike ja eraettevõtjate võrdse kohtlemise põhimõtte tõttu ei või igasugune riigi (enamus)osalus ettevõtjas viia selleni, et mis tahes eelise andmine selle ettevõtja poolt vastab ELTL artikli 107 lõikes 1 kehtestatud tingimustele. Teisest küljest ei või just nimelt see võimalus viia ka selleni, et minnakse mööda esmasest õigusest tulenevast riigiabi keelust.⁵² Mõlema aspekti arvessevõtmiseks on vaja teatud paindlikkust, mida võimaldab turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteerium. See tähendab, et liikmesriigid või ettevõtjad, milles on liikmesriikidel osalus, peavad oma otsused üldjuhul dokumenteerima viisil, mis võimaldab aru saada, kas nad tegutsesid asjaomases olukorras erainvestorina vastavuses turutingimustega.

108. Üldkohtu osutusi, et teatav teave on jäetud esitamata, tuleb mõista eelkõige selles tähenduses. Ainuüksi olemasoleva teabe põhjal ei suutnud Üldkohus mõista, miks pidi kapitali suurendamine vastupidi tuvastatud faktilistest asjaoludest tulenevale muljele olema vastavuses erainvestori tegutsemisega.

109. Koos märkustega selle kohta, et komisjoni teatud järeldused on jäetud ümber lükkamata, näitavad need lisaks seda, et apellant ei ole esitanud ühtegi muud aspekti, mida komisjon oleks pidanud oma hinnangu andmisel lisaks arvesse võtma.

110. Kaugemale ulatuvad nõuded asjaolude väljaselgitamisele komisjoni poolt muudaks riigiabi kontrolli ülemäära raskeks, kui liikmesriigid kasutavad valikuliste eeliste andmiseks eraõiguslikke tegevusvorme. Nimelt, kuidas peaks komisjon teada saama, kas tegemist on turutingimustega vastavuses oleva tegevusega, kui mitte eelist andva ettevõtja dokumentidest otsuse tegemise kohta?

111. Seda ei muuda ka apellandi etteheide, et komisjon ei selgitanud piisavalt maapealse teenindamise teenuste turul valitsevat olukorda ja eelkõige ei korraldanud selle kohta omaenda uuringut. Ei saa tõepoolest välistada, et teatud juhtudel on selline selgitamine vajalik, et arvesse võtta kõiki asjasse puutuvaid asjaolusid. Käesoleval juhul ei ole siiski tegemist ilmse hindamisveaga, kui kapitaliseerimismeetmete ulatuse ja kestuse ning paralleelselt sellega tekkinud kahjumi kohta tehtud järelduste alusel jõutakse tulemuseni, et erainvestor ei oleks niimoodi toiminud.

112. Seega ei pidanud Üldkohus olema vastu komisjoni hinnangule, mille kohaselt ei oleks võrreldav erainvestor vaidlusaluseid meetmeid sel viisil võtnud. Komisjon tugines oma järelduse tegemisel kaalukatele pidepunktidele. Üldkohus sai nendega järelikult nõustuda.

113. On tõepoolest kahetsusväärne, et Üldkohus ei sõnastanud oma hinnangu alust selgemini ja piirdus rõhutamise, et teatud andmed puuduvad. Siiski saab ka selle kohta märkida, et kohtuotsuse põhjendus võib sisaldada ka kaudseid järeldusi või kaudseid viiteid sama kohtuotsuse muude punktide põhjendusele.⁵³

51 23. novembri 2017. aasta kohtuotsus SACE ja Sace BT vs. komisjon (C-472/15 P, ei avaldata, EU:C:2017:885, punkt 107). Üldkohus töötas selle sõnastuse esimest korda välja 25. juuni 2015. aasta kohtuotsuses SACE ja Sace BT vs. komisjon (T-305/13, EU:T:2015:435, punkt 182) ja on seda sellest ajast kasutanud 16. jaanuari 2018. aasta kohtuotsuses EDF vs. komisjon (T-747/15, EU:T:2018:6) ning 11. detsembri 2018. aasta kohtuotsuses BTB Holding Investments ja Duferco Participations Holding vs. komisjon (T-100/17, ei avaldata, EU:T:2018:900).

52 16. mai 2002. aasta kohtuotsus Prantsusmaa vs. komisjon (C-482/99, EU:C:2002:294, punkt 23 ja punkt 68 jj).

53 Vt eespool punkt 92.

114. Seetõttu tuleb ka apellandi see argument põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

d) Tõendite esitamise kuupäev

115. Lõpuks esitab apellant vastuväited seoses sellega, et Üldkohus keeldus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 114 arvesse võtmast uuringut, mis on koostatud pärast vaidlustatud meetmete võtmist.

116. Ka see Üldkohtu sedastus ei riku õigusnormi, vaid on kooskõlas komisjoni kontrollikohustusega. Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale võib komisjon koguni keelduda teabe kontrollimisest, kui esitatud tõendid on koostatud pärast kõnealuse kapitali suurendamise otsuse vastuvõtmist. Nimelt on erainvestori kriteeriumi kohaldamiseks ainsana asjakohased kapitali suurendamise otsuse tegemise hetkel olemasolevad tõendid ja prognoositav areng.⁵⁴

117. Kõnealune Euroopa Kohtu järeldus läheb oma täielikul kujul siiski liiga kaugele, sest on võimalik, et tõendid, mis on koostatud pärast kõnealuse meetme võtmist, lubavad teha järeldusi otsuse tegemise ajal olemasoleva teabe kohta. Mõeldagu sellega seoses näiteks poolte hilisematele ütlustele varasemal ajal tehtud otsuse kohta. Õige on aga see, et otsuse tegemisel esinenud puudusi ei saa tagantjärele heastada.

118. Täpselt nii on toiminud Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 114 ja 117. Ühelt poolt kontrollib Üldkohus kõnealuses eksperdihinnangus sisalduvaid viiteid kapitali suurendamisi puudutava otsuse tegemisele ja teiselt poolt selgitab ta, et eksperdihinnang ei saa asendada puuduvaid kaalutlusi otsustuse tegemisel.

119. Seetõttu tuleb ka see argument ja seega neljas väide tervikuna põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

V. Kohtukulud

120. Vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõikele 2 otsustab Euroopa Kohus apellatsioonimenetluse kohtukulude jaotamise ainult juhul, kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu. Vastavalt artikli 138 lõikele 1, mida artikli 184 lõike 1 kohaselt apellatsioonimenetluses kohaldatakse, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud.

121. Kuna apellant on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb apellatsioonimenetluse kohtukulud temalt välja mõista.

VI. Ettepanek

122. Seetõttu teen Euroopa Kohtule ettepaneku teha järgmine otsus:

1. Jätta Comune di Milano apellatsioonkaebus rahuldamata.
2. Mõista kohtukulud välja Comune di Milanolt.

⁵⁴ 5. juuni 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. EDF jt (C-124/10 P, EU:C:2012:318, punktid 104 ja 105); 1. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus Electrabel ja Dunamenti Erõmü vs. komisjon (C-357/14 P, EU:C:2015:642, punkt 103) ning 23. novembri 2017. aasta kohtuotsus SACE ja Sace BT vs. komisjon (C-472/15 P, ei avaldata, EU:C:2017:885, punkt 107).